

MERE MIDDELALDER

Emmanuel Le Roy Ladurie: *Montaillou - en Middelalderlandsby og dens mennesker*, I-II, 560 pp., Kbh., Forum 1986; Georges Duby: *Verdens bedste ridder - Guillaume le Maréchal*, 171 pp. Kbh., Forum 1987, begge oversat fra fransk af Jacques Berg.

Laduries bog om **Montaillou** og Dubys om **Verdens bedste ridder** repræsenterer på mange måder den foreløbigt seneste fase i udviklingen inden for den franske mentalitetshistorietradition - en fase, hvor mentalitetshistorikerne i lighed med mange andre nutidige historikere markant har sat spørgsmålet om selve historiefortællingen i forgrunden. Efter at historikerne igennem et århundrede har udvidet historiens territorium og efterhånden gjort alt historisk, er det i dag som om historikerne er vendt tilbage fra historiens yderste grænser og i en slags indadvendt optrævelse af historieopfattelsernes egen historie begynder at spørge sig selv om, hvad det egentlig vil sige at lave historie.

"Hvordan skriver man historie?", "hvordan fortæller man en god historie?" er spørgsmål, som man i dag hører historikere stille sig selv. Duby taler f.eks. om nødvendigheden af at lave "historikernes historie", hvor "observatøren observerer sig selv" - en nødvendighed, som netop trænger sig på oven på mentalitetshistoriens udvikling i efterkrigstiden (jf. *L'Arc* nr. 72, specialnummer om Georges Duby). For efter at have forskudt opmærksomheden fra **det materielle** (produktionsmåderne, teknologien, pengestrømmene, demografiske statistikker osv.) mod **det mentale** (de anonyme kollektive forestillinger, holdningerne til døden og seksualiteten, massernes drømme og fantasmer osv.), fremstod det for mentalitetshistorikerne mere og mere at

være de forestillinger, samfundet gør sig om sig selv, end selve det basale samfundslegeme, der ændres, udvikles, er "historiske". En form for relativisme, hvor historikeren har vanskeligt ved at give sin historiefremstilling nogen forrang frem for den fortidige tidsalders, f.eks. Middelalderssamfundets, egne historiske optegnelser, syntes en overgang at være den forstemmende udgang. Ved at rette opmærksomheden mod selve historiefortællingen synes to udveje imidlertid at vise sig for historikeren i dag - dels en "pluralistisk", hvor et større udvalg af historiske "fortolkninger" byder sig til for historikeren at vælge mellem, hvis han ikke vælger at skifte mellem dem alle; dels en "narratologisk", hvor historiefortællingens narrative logikker udforskes nærmere efter litteraturteoriens og semiotikkens forbillede (f.eks. i værker af Paul Ricoeur, Paul Veyne, Hayden White).

I hverken Laduries eller Dubys tilfælde betyder det dog, at man præsenteres for metodologiske undersøgelser over historiografiens narrativitet; derimod falder det straks i øjnene, at historien her skal **fortælles** (Dubys bog starter således: "Nu kan grev le Maréchal ikke længere"), hvad man ikke er forvænt med inden for den akademiske historieskrivning, hvor forholdet til fortællingen altid har været prekært (den "populæriserende" krønikeberetning à la Palle Lauring, som så ofte udskældes, er i den forbindelse kun en parodi på den mytiske fortælling, som den tidligste historiografi forsøgte at gøre op med). Men Ladurie og Duby forsøger altså at "fortælle en god historie", med forskellige fortælle tekniske eksperimenter, mest udtalt hos Duby, som lader sin fortælling udfolde sig som et "flash back", der fra dødslejts perspektiv siksak'er sig tilbage gennem hovedpersonens liv. Man finder masser af "historisk præsens", livagtigt skildrede aktører, dramatiske

hændelser osv., og ingen af forfatterne havde da heller noget at indvende, da kritikken fandt, at værkerne lige så godt kunne læses som romaner end som traditionelle historiske værker. At de også er blevet bestsellere, oversat til alverdens sprog og udkommet i oplag, der er helt usædvanlige for historiske værker, kan måske også ses som en bekræftelse af, at de er "godt fortalte" (men skyldes dog nok også den almindelige Middelalderbegejstring).

Det kan vel også anføres, at mentalitetshistorikerne (og hele *Annales*-traditionen) altid har forholdt sig skeptisk til "fortællingen", eftersom den syntes at indebære en historieopfattelse, der lagde vægten på individuelle aktører, punktuelle forandringer og tidsafsnit af "kort varighed" i det historiske forløb, m.a.o. den **begivenhedshistorie**, som mentalitetshistorikerne så indædt gør op med. **Begivenheder** - det er noget med fornemme, højtstående personer, som går fra den ene dramatiske handling til den anden... Termen 'begivenhed', forstået som en unik, ugentagelig og for altid tilbagelagt "historisk kendsgerning", har mentalitetshistorikerne altid helst undgået for i stedet at tale om spor, der kunne give vidnesbyrd om en anden historisk realitet - de dybereliggende, langsomme og træge tidsafsnit af "lang varighed": mentaliteterne, de kollektive forestillinger. Hvis man kan tale om aktører i mentalitetshistorikernes fremstillinger, er det derfor som oftest kollektive størrelser eller kultur-geografiske områder som "Middelhavsområdet" el. lign.

I Laduries bog om **Montaillou** har man stadig fokuseringen på den kollektive aktør: en lille landsby i en afsides bjergegn af de østlige Pyrenæere i begyndelsen af 1300-tallet, på lang afstand af det feudale Middelaldersamfundets centre, og indtil Laduries fremdragelse ukendt for alle andre end specialister. Derimod træder

helten i Dubys bog mere markeret frem i form af den engelske adelsmand, jarlen af Pembroke, Guillaume Le Maréchal, en navnkundig kriger, en ægte ridder og indtil sin død i 1219 en af de mest indflydelsesrige vasaller under flere engelske konger. (Både han og Dubys bog vil i øvrigt være bekendt for læserne af Nils Gunder Hansens artikel "Verdens bedste ridder" i SLAGMARKs Midtaldernummer).

Mentalitetshistorikernes mistillid over for **begivenheden** betyder også mistillid over for det dokumentariske kildemateriale - kilden er ikke en absolut, fortidig kendsgerning, som historikeren på lang tids afstand forsøger at genoplive, idet han ydmygt og beskedent undlader at tilføje fortolkninger, som stammer fra hans egen tidsalder. Hvor visse moderne historikere forsøger en blød mellemløsning i en slags ligevægt mellem respekten for kilderne og historikerens egne fortolkende vurderinger, vil problemet angående kilderne imidlertid for en narrativ betragtning kunne reformuleres ved at pege på en figur, som kendes fra fortællingen (og den "narrative videns pragmatik"): fortælleren fortæller, under hvilke omstændigheder han har fået det fortalte fortalt (som når Herodot fortæller: "I det følgende agter jeg at referere ægypternes egne beretninger, så vidt jeg har hørt dem; dertil vil jeg dog også føje en og anden af mine egne iagttagelser"). Historikeren kommer derved til at minde om en etnograf, der lytter til sin meddelers beretning. Historikere har ellers været tilbøjelige til at sidestille overleverede fortællinger med alle andre dokumenter, dvs. uden for og hinsides den historiske fortælling, men måske skal denne figur netop gindsættes som en afgørende konstituent i den historiske fremstilling. Roland Barthes har i sin artikel om "Historiens diskurs" (i *Le bruissement de la langue*) henvist til Roman Jakobsons klassifikation af "shifterns", hvoraf Bar-

thes fremhæver den såkaldte "testimonial-shifter" som en særlig kategori for selve det forhold, at udsigelsen kan anføre et udsagn som anført ved en anden udsigelse (en slags **von hörensagen** - "det er blevet mig fortalt af den og den, at..."). Denne og lignende markeringer af udsigelsen fremstår ifølge Barthes på diskursens niveau, og nu ikke blot på fransens, som afgørende konstituent i den historiske diskurs, bl.a. også den moderne, "realistiske" historieskrivning, som kan karakteriseres ved dens "kyskhed", idet udsigeren, historikeren, foregiver at absentrere sig, således at historien synes at fortælle sig af sig selv.

Ser man nærmere på Ladurie og Dubys kilder, er mistilliden til kilderne berettiget på mange måder, bl.a. fordi de i begge tilfælde præsenterer historien iscenesat fra de "herskende og sejrenedes synspunkt". Kilderne fremstår som "monumenter", der bekræfter det feudale samfunds officielle historieopfattelse, men efter nærmere øjesyn kræves der ikke den store "ideologikritiske" mistillid, men blot en særlig **lytten**, for at en anden historie og en "anden Middelalder" viser sig.

*

Kendskabet til Montaignou stammer fra en forhørsprotokol, som en nidkær bisp, Jacques Fournier, den senere Avignon-pave Benedikt XII, lod udfærdige under Inkvisitionens korstog mod de sidste rester af kættere (katharerne) i denne Pyrenæeregne fra 1318 til 1325 - et forhør, som Fournier gennemførte med en grundighed, der langt oversteg Inkvisitionens krav, ikke så meget ved anvendelse af tortur som ved en vedholdende **lytten** til alt, hvad Montaignou'erne kunne bringes til at fortælle ham. Forhørsprotokollen er naturligvis en rapport om de kætterske trosforestillingerens udbredelse og om Inkvisitionens triumf over dem, men netop fordi

Fournier så ihærdigt "stikker sin næse i alting" i denne lille landsby i et relativt kort tidsrum, leverer protokollen i endnu højere grad et udførligt dokument om alle sider af hverdagslivet i denne bondekultur (arbejde, stridigheder, seksualitet, alliancer, kvindens og børnenes stilling, sorg og glæde, forholdet til døden, rum- og tidsforestillinger, forholdet til naturen osv.). Snarere end en sædvanlig historisk kilde fremstår Fourniers protokol derfor som en etnografisk informators beretning med Fournier i rollen som etnografen, "en slags Mairret", meget dygtig til at få sandheden frem, "til at få gimmerlammene til at sprøjte ud", som hans ofre udtrykte det. På den måde kommer protokollerne, ved siden af at fortælle om Inkvisitionens sidste triumf over kætteri, faktisk utilsigtet til at fortælle en anden historie.

Bondekulturen fremtræder i protokollen som en "gengivelse i et knust spejl", nu og da bryder de afhørte vidner ud i fordømmelser af de "lede og stinkende bondekulde" i Montaignou, disse "u-mælende dyr", som står allernederst, men den overvejende tekstmasse fremviser "bønder og hyrder, der langt fra er dumme, og som tilmeld elsker abstrakte tankegange, filosofi og metafysik". Dette fortæller Montaignou'erne om med "occitansk veltalenhed", og store dele af Laduries bog er da også gengivelser af de nedskrevne optegnelser af indbyggernes egne beretninger, sådan som de blev fortalt med indbyggernes egne ord over for Inkvisitionsdomstolen. Dertil føjer Ladurie indimellem sine "egne" kommentarer, som springer fra høj og akademisk til lav og vulgær stil, fra teoretiske diskussioner med andre historikere til hverdagsproglige udbrud, alt imens historikerens tilstedeværelse markeres med et "vi", sjældnere med et "jeg" (f. eks. "I Montaignou har jeg ikke mødt nogen bondekone, der kan sammenlignes med Roxinde Cortil med hensyn til

Jomfrudyrkelse").

I selve tilrettelæggelsen af bogen røber Laduries dybe rodfæste i *Annales*-skolen sig tydeligt. Et træk fra den tidligste franske mentalitetshistorie i trediverne, før den hed sådan, og hvor den i oppositon til den rådende politiske begivenhedshistorie rettede opmærksomheden mod socialhistoriske, ja, kulturgeografiske og hverdagsøkonomiske fænomener, genfinder man i Montailous første del - en præsentation af landsbyens "økologi": hvordan Montailou'erne producerer, fordeler arbejdet, hvad de producerer, hvad de lever af (og tilvejebringer de nødvendige proteiner...). Men forhørsprotokollerne afslører, netop p.g.a. deres udførlighed, mere end dette: som det "strategiske midtpunkt", "cellen", i landsbyens materielle, økonomiske liv henviser Montailou'erne gang på gang til *domus* (huset) - eller *ostalet*. *Domus* er den enhed, hvis velstand alt drejer sig om, den er magtinstansen i landsbyens fraktionsstrindigheder og de succesrige alliancer, den er udgangspunkt for seksualiteten og det er f.eks. også den instans, som udefrakommende trusler, som sygdom, fejlslagen høst eller Inkvisitionen, rammer.

Paradoksalt nok, siger Ladurie, tillader de udførlige forhørsprotokoller historikeren at trænge ned under det feudale samfunds overflade: under det store, mere globale feudale fællesskab afslører der sig en mindre, mere lokal enhed, hvis magt gør den upåvirkelig over for feudalsamfundets dominans. Tidens dominerende "feudale produktionsmåde" udstrakte ikke sin dominans til disse "bonderøve" langt oppe i Pyrenæerne, og skal man endelig tale om produktionsmåder, genfinder man snarere, hvad etnografer som Marshall Sahlins har defineret som den 'domestikalske produktionsmåde'. Som når man med et mikroskop undersøger en vanddråbes særprægede og fra den omlig-

gende makroverden helt forskellige mikroverden, får man med protokollerne en forstørrelse af Montailous hverdagsliv med dets domestikalske produktionsmåde, helt forskellig fra den omliggende feudale produktionsmåde. Og altså også en helt anden Middelalder end den, der kendes fra den officielle Middelalderhistorie.

Med til præsentationen af landsbyens "økologi" hører også beskrivelsen af egnens hyrder, halvproletariatet af nomader, der løsrevet fra *domus*' centrale indflydelse uopholdeligt bevæger sig ad bestemte ruter (fænomenet *transhumance*, langflytning af fåreflokkene) i hele Pyrenæernes bjergegne, hvilket undertiden også bringer dem ned i Katalonien. Derved er de med til at opretholde en "transpyrenæisk markedsøkonomi", som ved siden af *domus* og den domestikalske produktionsmåde har en afgørende rolle i Montailous landsbykultur. I kraft af deres omstrejfen bliver hyrderne bærere af et "polycentrisk informationsnet", som understøttes af venskabsforbindelser (eller "fadder-skaber") i hele området. Dette sammen med deres nøjsomme livsstil og deres flygtige forhold til rigdom, som ikke gør overgangen til den kathariske asketisme svær for dem, betyder således også, at de fungerer som en slags kætteriets kurérer. Hyrden Pierre Maury spiller her en vigtig rolle, ikke bare for kætteriets udbredelse i Montailou, men også for Laduries fremstilling. Hvis man skal pege på en person, der i særlig grad træder ud af landsbykulturen og bliver en form for "protagonist" i fortællingen, så er det Pierre Maury, hvis fatalisme (der "ikke er banal magisk, men ligger på et højt filosofisk plan"), frihedslængsel, selskabelighed og velinformerede har fortællerens utilslørede sympati. "Takket være ham, skriver Ladurie, har jeg ved at arbejde mig gennem Jacques Fourniers gamle tekster truffet på det skrøbelige billede af en vis lykke i et folkeligt miljø

under l'Ancien Regime".

Den domestikalske produktionsmåde, som altså regulerer Montailou'ernes hverdagsliv, er ikke en isoleret, selvstændig økonomisk aktivitet (fordeling af arbejde, produkter osv.), domus er andet end en økonomisk størrelse. Næsten som når Freud i Totem og tabu siger om totemklanen, at den er en psykisk enhed, viser Ladurie, at domus - og hus-holdningen, den domestikale økonomi - også indebærer åndelige og moralske størrelser - den er også en mentalitet. Der er ingen "økonomisk basis" og "ideologisk overbygning", som har selvstændiggjort sig over for hinanden, men snarere en sammenvævning af det materielle og det mentale. Både landsbyens økonomi og dens "ånd" er i så høj grad knyttet til domus, at Montailou knap nok kan siges at have en "landsbyånd". Der er mere tale om en "husånd", hvis magt gør et stærkt fællesskab i landsbyen umuligt (der er ingen idyllisk landsby-solidaritet i Montailou). Derfor er landsbyen også snarere skueplads for en række fraktionsstridigheder mellem de forskellige huse. "Det er en verden, der ustandselig krakker, hvor man skændes helt enormt, og hvor midtpunktflyvende kræfter er stærke". Sahlins har beskrevet den domestikalske produktionsmåde som bestående af en mængde småenheder (f.eks. stammer, men her altså huse), hvis struktur er anarkistisk og minder en hel del om Hobbess' naturtilstand af "alles krig mod alle". Men i perioden for forhørene gør visse modsatrettede tendenser sig dog også gældende, bl.a. også forårsaget af den udefrakommende trussel fra Inkvisitionen: en politisk struktur med en leder, der tildeles en vis suverænitet, dukker frem, indtil Inkvisitionen får overtaget. Lederen bliver præsten Pierre Clergue, og en stor del af Laduries beretning drejer sig om Clergue-klanens storhed og fald.

Inden for domus er det altså umuligt at adskille det materielle og det mentale - de er "korrelerede", som Duby ofte har hævdet, selv om han allerhelst ville undgå dualismen. Hos Ladurie er de to niveauer ikke strengt adskilte i selve fremstillingen, men i den overordnede tilrettelæggelse genfinder man den dog: den første del omhandler det materielle, mens den anden, langt overvejende del af bogen omhandler det mentale, lagdelingen i "adfærden" og "kulturen". Mentalitetshistorikernes kendte arkæologiske afdækning af tidsforestillingerernes forskellige lag findes også her: der er ingen klokkeringning i Montailou, alligevel råder et vist lag af liturgisk tid, kirkelig kalender osv. Men hvor Inkvisitionen skriver benytter en kronologisk datering, er det karakteristisk, at bønderne har en langt blødere, mere flydende opfattelse af tiden, hvilket også betyder, at den historiske tid kun strækker sig et par generationer tilbage i tiden. Montailou'erne lever tidsmæssigt på en "ø" i tiden - "der er kun vort århundrede", som Raymond Tærskelplads siger. Går man tilbage til tiden før bedsteforældrene, begynder en mytisk tid, der ligger som det underste lag i bøndernes tidsforestillingsverden. Det betyder ikke, at Montailou er et "historieløst samfund" (sådan som etnograferne taler om det), men derimod blot, at historien er mere "umiddelbar", intens og nærværende, hævder Ladurie - Montailou'erne tænker ikke så meget over historien, de lever den i stedet for. - Men Montailou'erne fortæller meget mere, end hvad der kan antydes her: forholdet mellem kønnene, holdningen til barndommen og døden, seksualitet og fester og meget mere. Intet resumé kan yde disse fortællinger retfærdighed, og der skal her ikke gøres noget forsøg på at unddrage nogen fornøjelsen ved at høre dem fortalt med "occitansk veltalenhed" af Montailou'erne selv.

Kendskabet til hovedpersonen i Dubys bog, Guillaume le Maréchal, skyldes heller ikke en sædvanlig historisk kilde, men derimod et omfangsrigt heltekvad, som en anonym troubadour forfattede efter heltens død. Guillauges død følger i øvrigt skridt for skridt den nøje foreskrevne ceremoni, som andre mentalitetshistorikere har beskrevet: en langsom, regelbundet og højtidelig overgang fra én tilstand til en anden, hvor den døende, efter at have læst tegnene på dødens komme, over for alle de forsamlede slægtninge og venner afstår sine titler, borttestamenterer sine ejendele og frigør sig fra sit legeme - en "flot og vellykket død", som efter jordfæstelsen afsluttes med et overdådigt måltid, "gravøl", for hundrevis af fattige. Men for at Guillauges berømmelse skulle funkle i eftertiden, måtte han forherliges i ridderkulturens særlige former: i en *chançon de geste*, et kvad om heltens bedrifter. En *trouvère* får, med den ældste søn som "værkets sponsor", overdraget dette "bestillingsarbejde" og løser, efter lange og tilbunds-gående forundersøgelser, opgaven til fuldkommenhed med et knap 20000 verslinjer langt kvad.

Trouvèren er en "vidunderlig forfatter: ordene er frejdige og ram-mende, fortælle-måden ligetil", men "dertil kommer, at han er en omhyggelig historiker". Værket er også en *estoire*, en beretning om kendsgerninger, hvor forfatteren har "drevet kildekritik lige så grundigt som nutidens historikere": han nævner sine kilder, udtrykker tvivl om deres sandhedsværdi og indsamler oplysninger efter retningslinjer, som vidner om, at han ikke tilhørte den gejstlige kultur. Kvadet skal helt sikkert hvidskure Guillauges navn, måske skulle nogle onde rygter endda manes i jorden, og det kan således regnes til "den form for informationsforvridding, vi kan konstaterer, hidrører fra det litterære dokumentets panegyri-

ske eller overdrevent rosende karakter", men, som Duby siger, "lad os tage rosen i digtet for hvad den er, uden at lade os narre". En *trouvère*, er "en, der lever af at finde" (*trouver*), og Dubys behandling af kvadet synes af inddrage alle betydninger af dette ord "at finde": forfatteren er digter, "finder på" og opdigter i en overdreven panegyrik, men han er også historiker, "finder" ved at gå til kilderne og indsamle pålidelige oplysninger. Heltekvadet kan derved læses som mere end en rent litterær, "fiktiv" tekst, som f.eks. ridderromanen - det er også et historisk dokument.

I andre af sine senere bøger om Middelalderen har Duby i stor udstrækning anvendt litterære tekster, også ridderromanen, som kilde, hvilket har fremkaldt forskellige indvendinger af litteraturteoretisk art. Kan en litterær tekst behandles som et historisk dokument, som et spor eller vidnesbyrd på en historisk realitet af en anden orden? I så fald vil man på forhånd have sat den litterære tekst som en "ideologisk" afspejling af realiteten - i tilfældet med ridderromanen (den høviske kærlighed og den sublimerede kærlighed til Damen), ville man stille sig over for en større opgave med at finde dens oprindelse i realiteten (er det vassalforholdet? er det fænomenet med de arveløse ynglinge? eller fandtes der virkelig riddere, der elskede så høvisk og sublimt?), uagtet det ville være spildte kræfter i det tilfælde, at ridderromanen netop var en rent litterær invention.

Dubys bog om Guillaume le Maréchal er også et svar på disse indvendinger: litterære tekster (eller arkitektur eller andre kunstneriske værker) kan behandles som historiske dokumenter lige så vel som de sædvanlige kilder, for i alle tilfælde har historikeren med spor at gøre, "skærme", der placerer sig mellem realiteten og historikeren, og som tillader historikeren at nærme sig

realiteten, men ganske vist uden håb, om at kunne lægge hånd på den. "Realitetsinformationen er lige så stor i sporene efter en fæstningsborg som i et digt, som overlever det imaginære hos et menneske på den tid", har Duby udtalt (interview med *Le Monde*. d. 24.5.1981). Når det kommer til stykket er historikerens opgave at bestemme forholdet mellem det reelle og det imaginære, det materielle og det mentale, de sociale forhold og den kulturelle aktivitet. Det drejer sig ikke om at pågribe kendsgerningerne - og når Duby med udgangspunkt i Guillaume le Maréchal vil sammenfatte sine undersøgelser af det chevalereske samfunds natur, sker det, efter at flere historikergenerationer i forskellige versioner har forsøgt at skrive riddervæsnets begivenhedshistorie. "Jeg skriver ikke begivenhedshistorien (...) Jeg vil ganske enkelt forsøge at opfatte verden, således som disse mænd opfattede den".

"Jeg taler om mænd. Det er mændenes verden, denne her. Kun mændene tæller". Der er kun få kvinder i kvadet, og de fleste dukker op i forbindelse med selve fortællingens udvikling - forfatteren må give dem "en lille smule plads" ved heltens død, og "det sømmer sig også", at forfatteren anfører nogle kvinder som tilskuerne til ridderturneringerne, "man slås bedre, når kvinder ser på det". Men kvinderne spiller ingen aktiv rolle i kvadet - det er kun mændenes bedrifter, der fortælles. Guillaume var af ukendt og sikkert ikke fornem herkomst, en arveløs yngling, der alene i tillid til sin våbenduelighed som en anden sportstjerne vinder ære og hæder i ridderturneringer og krige, en parvenu, som gennem succesrige alliancer opnår sin høje status under flere engelske konger. I denne verden af maskuline idealer fungerer kvinderne blot som udvekslingsobjekter, hvormed mændene knytter alliancer eller bilægger konflikter. Det altafgørende er, fortæller kvadet, nemlig

venskabet mellem ridderne, netværket af troskabsløfter, som overholdes så samvittighedsfuldt, at det forklarer, hvorfor forholdet til kvinderne træder i baggrunden for denne "virile kærlighed". Duby forklarer i den forbindelse troubadourernes besyngelse af den høviske kærlighed som "en maske, der dækkede over det væsentlige eller snarere kastede det omvendte billede af det væsentlige ind på scenen, det vil sige den gensidige kærlighed mellem krigere" (p. 52).

*

Både Ladurie og Duby bestræber sig på at skrive en god historie - at fortælle. Men ret beset er det ikke kun et spørgsmål om at stryge fodnoterne, undlade referencerne og så ellers skrive lige ud ad landevejen. Mere end et personligt forsæt er det et spørgsmål om at indskrive sig i en bestemt "narrativ pragmatik". Hvad Ladurie og Duby behandler (forhørsprotokollerne og heltekvadet), er ikke "absolutte" kilder, der i deres eneståenhed lukker sig om sig selv, utilgængelige for historikeren, der mere eller mindre vilkårligt projicerer sine vurderinger ned over dem. Netop fordi de er nedskrevne dokumenter, der allerede er placeret i en bestemt fortællersituation (Fourniers inkvisitoriske spørgen, der får gimmerlammene til at tale; ønsket om at forherlige Guillaume, der fører til sponsoreringen af *trouvèrens* heltekvad), placerer Laduries og Dubys diskurser sig i en fortællerpragmatisk situation, hvor deres fortælling forholder sig til noget fortalt ved en anden fortælling.

I den sammenhæng indtager heltekvadet om Guillaume måske en privilegeret plads, al den stund Duby insisterer på at vise, at dets forfatter, ud over at være digter, tillige er en historiker, der omhyggeligt og kritisk har opsøgt sine informationer - at afstanden mellem litterær panegyrik

og pålidelig dokumentation, mellem det imaginære og det reelle er kort. Skal det opfattes som et forsøg på at komme kritikken fra litteraternes side i forkøbet? Eller er det ikke netop snarere en markering af dette grundtræk i den historiske diskurs "narrative pragmatik", hvor historikeren fortæller det fortalte som fortalt ved en anden fortælling? Et forhold, som kan indeholde flere indlejringer, når historikeren støtter sig på en anden historiker, som igen kan støtte sig på en tredje osv. Hvilket kan understrege, at spørgsmålet om fortællingen som oftest stiller historikeren i en situation, hvor han, når han indleder sin fortælling, står over for en fortælling, som er fortalt af én anden, med hvem han har historiefortællerens metier til fælles.

Erling Hommelgaard

SÅDAN ABONNERER MAN PÅ SLAGMARK

Abonnement kan tegnes for 2 numre (pris: kr.100,-) eller for 4 numre (pris: kr. 200,-) og man vælger selv med hvilket nummer abonnementet ønskes påbegyndt.

- indsæt beløbet på postgiro nr. 5 26 83 70 (Tidsskriftet SLAGMARK, Postbox 1058, 8200 Århus N.) med tydeligt navn og adresse, og angiv med hvilket nummer abonnementet skal starte.
- eller send beløbet i check til SLAGMARK, Postbox 1058, 8200 Århus N., og bestillingen vil straks blive ekspederet.